

reprezentaci zkušenosti společenských skupin pociťujících nedostatky prostoru pro rovnocenný dialog ve světě skutečném.

Feministické hnutí se snaží o dosažení rovnosti obou lidských rodů (protože Člověk, to jsou dva) při zachování jejich jinakosti. Na rozdíl od sociálně-politické oblasti je sféra umění flexibilní a v podstatě nekonečná, umožňuje tedy ženám-feministkám skrze hledání a artikulování své jinakosti budovat individualitu. Umělkyně-feministky mohou neomezeně, svojí tvorbu, a teoreticky feministické estetiky svou analytickou a interpretační činností vytvářet prostor „feministické estetiky“, který bude tak bohatý, pestrý a rozsáhlý, jak bude pestrá, rozsáhlá a bohatá tvorba umělkyní/ců přivlastňujících si myšlenky feminismu.

Jana Horáková

EIRENE 2001

Ústav pro řecká a latinská studia Univerzity Karlovy v Praze vydal na sklonku roku 2001 další svazek svého sborníku *Eirene*. Tento sborník vychází již od roku 1960. Tentokrát je zaměřen ryze k tématu antického divadla, jak naznačuje již podtitul – *Theatralia*. Vychází v anglickém jazyce, takže okruh autorů se neomezuje jen na české klasické filology a divadelní vědce (i v předchozích ročnících byly příspěvky publikovány ve světových jazycích.)

Osm studií, které poslední *Eirene* obsahuje, pohlíží na problematiku antického divadla a dramatu z mnoha úhlů, nejen jako na předmět zájmu filologického a historického (ba dokonce se dá říci, že tato tematika je v menšině), zabývá se jím především jako jedním ze zdrojů pro moderní divadelní tvorbu. *Česká divadelní věda si v této publikaci podává ruce s českou klasickou filologií*. Snad je to první krok k tomu, aby výzkum antického divadla probíhal i nadále s přihlédnutím k tomu, že divadlo vládne nejen jazykem, ale i obrazem, zvukem a pohybem a je nedílně spjato s dobou, v níž vzniká. A proto se o něm lze něco skutečně dozvědět jen tehdy, pokud budou všechny tyto jeho složky kladeny vedle sebe a v jednotu.

Studie, kterou přispěl do sborníku Spiridon Siropoulos, seznamuje s Euripidovou hrou *Alkéstis* z pohledu historického. Detailně se zabývá tím, jak Euripidés ve hře líčí vztahy a poměry v domě, tj. soustředí se na zobrazení základní řecké společenské jednotky, jíž je *oikos*, dům, kam patří všichni jeho obyvatelé. Euripidově dramatu přikládá autor společensko-politický význam, pokládá jej za pokus básníka přispět k obnovení rovnováhy v rodině, a tak i ve společnosti. *Alkéstis* je ve studii považována za hru, kde je mj. zobrazena stabilita v *oiku* na základě rozdělení rolí, které má každý v tomto společenství zaujímat.

Další příspěvek obohacuje výzkum antického divadla o poznatky archeologů. Jan Bouzek připravil pojednání o čerstvém nálezů z lokality v Pistiru. Jde o bronzovou sošku komického herce. Jedinečnost nálezů tkví v tom, že stáří sošky ji umísťuje ještě do období střední komedie, o níž máme jen velmi skrovné informace, a že jde o jeden z prvních předmětů tohoto druhu.

Lorna Hardwick se zabývá problematikou, jak inscenovat antická dramata v dnešní době, aby byla co nejsdělnější a poutavá. Zkoumá všechny okolnosti, které vstupují mezi diváka a původní text, všímá si, co vše ovlivňuje porozumění dílům antických autorů. Zabývá se především různými způsoby, kterými byly antické látky uváděny na jeviště na přelomu 20. a 21. století a tím, co všechno znamená pojem „překlad“, pokud se umělec rozhodne zinscenovat antické drama. Pak jako překladatel působí nejen ten, kdo převede dílo z jazyku originálu do jiného jazyka, ale i ten, kdo si zvolí určitý způsob, jak dílo převést do divadelní podoby, a jako překladatelé nakonec působí i diváci. Všechna tvrzení jsou dokládána podrobnými analýzami mnoha představení a textů, které různými způsoby adaptovaly antická dramata.

Rozbory divadelních inscenací antických dramata jsou hlavní náplní další studie, tentokrát z pera Evy Šormové. Ta se zaměřila na tvorbu K. H. Hilara. Od krátké zprávy o esejích, které se zamýšlely nad antickými hrdiny, přechází k tvorbě K. H. Hilara jako praktického divadelníka, kterého právě ony úvahy o antice přivedly k vytvoření divadelních děl, jakými jsou *Médea*, *Slidiči* a *Oidipús král*. Stala se základem pro moderní české inscenace řeckých a římských dramata.

Ve stati *Friedrich Nietzsche in the National Theatre in Prague* se Jan Bažant věnuje vlivu díla *Zrození tragédie z ducha hudby* na výtvarné umění v Čechách. Pozoruje, jak je myšlenkami tohoto spisu ovlivněno dílo Bohuslava Schnircha, zejména koncepce prací, které vytvořil pro Národní divadlo. Ty nebyly u nás ve své době přijaty příznivě a uznání došly až tehdy, když znalost Nietzscheova prvního filosofického spisu vešla více ve známost. Naopak ve světě byla jeho práce pro Národní divadlo (především tympanon nad jevištěm) přijata ihned velmi kladně.

Pro českou divadelní vědu bude patrně nejzávažnějším příspěvkem zpráva Evy Stehlikové o výsledcích projektu, který se zabýval sebráním všech dostupných informací o veškerých inscenacích antických dramata v českém jazyce na českém území. V příspěvku je načrtnuta historie uvádění antických textů na scénu od 16. století až do současnosti. Pojednává o nejdůležitějších osobnostech, které přispěly k novému ožítí řeckých a římských dramata na českém jevišti, zejména o práci překladatelů, zmiňuje se také důkladně o dobovém kontextu, který ovlivnil způsob uvádění a výběr textů. Zastavuje se u nejvýznamnějších inscenací. Samotný příspěvek je doplněn tabulkou, do níž jsou zaneseny základní informace o všech představeních antických her v českém jazyce na českých jevištích, tj. od r. 1889 do r. 2000. Tato tabulka je doplněna o rozsáhlou fotografickou přílohu.

Dáša Čiripová provedla podobný výzkum na Slovensku. Její stať *Productions of Greek and Roman Drama on the Slovak Stage* krátce nastiňuje vztah k antickému dramatu v době předosvícenské a osvícenské a potom seznamuje se třemi nejvýznamnějšími moderními slovenskými režiséry, kteří vytvořili výjimečné inscenace antických dramata, s Jankem Borodáčem, Jozefem Budským a Jozefem Bednárikem. K textu je rovněž připojen obrazový materiál a tabulka se seznamem inscenací uvedených na slovenských jevištích od počátku moderní doby do r. 1999.